

S. Crigan

Limba română și citirea

Partea 2

4

Serafima Crigan

LIMBA ROMÂNĂ ȘI CITIREA

manual pentru clasa a 4-a a instituțiilor școlare
de învățământ general cu limba română de predare

(în 2 părți)

Partea 2

Cernăuți
„Bukrek”
2021

Dragi elevi și eleve!

Acest manual este realizat în conformitate cu programa școlară în vigoare, care pune accent pe formarea competențelor necesare utilizării limbii ca mijloc de comunicare. Pe parcursul anului școlar veți dobândi o serie de cunoștințe, care vă vor ajuta să deveniți un bun cunoscător al limbii române, să comunicați și să interacționați cu semenii.

Manualul este integrat, adică este alcătuit din două părți: partea I și partea a II-a. Nu sunt două manuale separate, ci unul singur – „Limba română și citirea”. Astfel vă veți familiariza cu diverse situații de comunicare, cu texte literare, dar și cu texte din viața de zi cu zi, care vă vor ajuta să vă formați o cultură comunicatională și literară, să înțelegeți lumea, să folosiți în mod creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme din viața cotidiană, să apreciați frumosul din natură și pe cel creat de om.

A comunica înseamnă nu doar a vorbi, ci și a asculta, a citi și a scrie. Prin intermediul acestor activități, pe parcursul întregii vieți, vei reuși să descoperi lucruri interesante despre tine, prieteni, natură, artă ș.a. Manualul te va ajuta să-ți dezvolți aceste capacități, astfel încât pe parcursul întregii vieți să-ți dezvolți personalitatea.

Dorim ca manualul să vă trezească interesul, să vă dezvolte gândirea critică, sensibilitatea și creativitatea. Succes!

Autorul

Ce e bine și ce-i rău?

Doi frați cumiți

Noi suntem doi frați în casă,
 Și nu ne certăm deloc,
 Și suntem tăcuți la masă,
 Și cumiți în orice loc.

Avem hamuri, cerc și minge,
 Când pe-afară ne jucăm,
 Iar când plouă, ori când ninge,
 Liniștiți în casă stăm.

Și cu jucării frumoase
 Ne jucăm tot amândoi,
 Pe când mama noastră coase,
 Ori citește lângă noi.

Mama noastră ne vorbește
 Și ne mângâie duios,
 Iară seara ne citește
 Ori ne spune-un basm frumos.

Și ne-nvață lucruri multe,
 Și frumoase, stând cu noi,
 Și îi place să ne-asculte
 Când vorbim noi amândoi.

Și în gândul nostr-ntruna
 Auzim povața ei:
 – Fiți cumiți întotdeauna
 Și fiți buni, copiii mei!

E. Farago

1. Cum trebuie să se poarte frații între ei?
2. Ce îi învață mama pe copii?
3. Alege din a doua coloană continuarea corectă.
4. Alcătuieste propoziții cu următoarele cuvinte și îmbinări de cuvinte.

mângâie duios, povață, gând, lucruri multe

5. Continuă dialogul.
  - Alo, Radu!
  - Da, mămico.
  - Sora ta a venit de la școală?
  - Am venit împreună.
  - ...

Ascult

O singură condiție

Citesc

Într-una din zilele trecute tocmai mă așezam la birou să scriu despre ajutorul pe care voi, copiii, îl dați în gospodărie, când am auzit niște ciocănituri în ușă:

– Poftim. Intra... intrați.

Nu apucasem bine să studiez chipul noilor veniți (musafiri erau doi), când primul dintre ei, citindu-mi mirarea pe față, glăsui grăbit:

– Mă numesc Inițiativa. Dânsul este vechiul meu prieten. Îl cheamă Bunul-Simț. Vă rog să ne iertați că am dat buzna. Am aflat însă că scrieți despre ajutorul dat de copii părinților...

– Întocmai. Cred că voi doi o să-mi povestiți o mulțime de lucruri interesante.

– Da ne-am aflat mult timp în mijlocul copiilor și ne înăbușim de revoltă. Mă tem că n-o să mă credeți: e vorba despre un copil care ne-a dat afară.

– Să mergem, să-l cunosc și eu...

Peste zece minute sunam la adresa indicată.

– Mam’ mare, vezi că sună. Du-te mata și deschide! – se auzi dinăuntru un glas poruncitor. Ce bine că ați intrat. Sunt numai cu bunica. Dânsa taie lemne.

– Și tu n-o ajuți? – îl întrebai pe copilul ce se tolănise într-un fotoliu.

– Cum să nu. Tot timpul am grijă să n-o deranjez. Vorbiți în șoaptă să n-o tulburăm. Tăiatul lemnului cere atenție și concentrare. De aceea, de câte ori o aud bocănind cu toporul, eu păstrez liniștea. Aproape că îmi țin răsufarea. Știi, să nu se taie cumva...

– Alt ajutor nu-i dai?

– Cum să nu. Îi dau tot felul de îndrumări și sfaturi. Îi zic: “Lovește mai la dreapta! Dă-i acum cu muchea! Bagă o pană! Mai odihnește-te..” O încurajez. Zic: “Mai e timp, nu-ți fărâma oasele. Îmi faci focul mie întâi, apoi în camera lui tăticu”. Când urcă scările cu lemne n-o las singură. Zic: “Mai sunt două etaje... binișor... vezi că-ți scapă bușteanul pe picior...” Și mai departe o ajut. Îi aduc mătura, îi amintesc să măture așchiile și surcelele, să strângă cărbunii risipiți pe sală. Nu de alta, dar, luată cu alte treburi, ar putea să uite... Deh, ca bătrânii...

În clipa aceea, bocănitul surd ce venea din pivniță încetă. Băiatul se ridică:

– Mi se pare că s-a isprăvit cu spartul lemnului. Numai o clipă.

– Te duci să le cari tu, nu-i așa?

– Nu. Mă duc să-i dau o idee: să le mai lase acolo și să ne pună câte-o dulceață. Pe urmă n-are timp, trebuie să-mi lustruiască ghetetele!

Băiatul se răsuci sprinten pe călcâie și ieși... Exact pe fotoliul băiatului mi se păru că văd două ființe. Nu mă înșelasem.

– Cine sunteți? – am întrebat nedumerit.

- Eu sunt Nepăsarea.
  - Și eu sunt Lenea.
  - Când ați intrat aici?
  - Oho, acesta-i locul nostru de mult timp.
- Băiatul tocmai se întorcea.
- Îndată vine și dulceața.

De la locul lor, din pernele fotoliului, Lenea și Nepăsarea mă priveau liniștite drept în ochi. N-am mai putut răbda. Am întrebat:

- De ce nu tai tu singur lemne?
- Eu? Cu toporul? E treabă grea...
- De ce nu-ți faci tu singur ghetele?
- Eu? E o treabă grea...
- De ce nu mături singur?
- Eu? Cu mătura? E greu...
- Nu. Nu e greu. E chiar foarte ușor. Și nu numai măturatul, dar și tăiatul lemnului, periatul ghetelor, făcutul patului, scuturatul prafului și toate celelalte treburi se fac cu o singură unealtă, ușoară de mână...

- Cu ce?
- Cu mătura!
- Adică... cum?
- Simplu! Măturând din calea ta Lenea și Nepăsarea...

Am adăugat: “Cu o singură condiție. Puneți mâna pe mătură și dați afară Lenea și Nepăsarea.”

Inițiativa și Bunul-Simț așteaptă la ușă.

după M. Sântimbreanu

- Cercetez**
1. Caută în dicționar și scrie în caiet sensurile cuvintelor lene, nepăsare, inițiativă, bun-simț.
  2. Ce greșeli a făcut băiatul?

Totdeauna fapta bună este tuturor cunună.

Măscăriciul

Nu știu cin' ți-a zis și nici
Cin' te puse măscărici.
Cred că singur ți-ai găsit
Felul ăsta zăpăcit
De a râde fără rost,
De-a sări pe bănci în clasă,
De-a strica tot rostu-acasă,

Ce-ți mai trebuiește ție?
Poate-atâta: o scufie
Cu pompoane de amici
Ca la orice măscărici.

Eu ți-o spun. Și nu-s mai mare
Decât tine. Însă știu
Foarte bine, mi se pare,
Ce se cade, cum să fiu.

Gluma-i bună, dacă vrei,
Dar când e la locul ei.
Dacă veșnic te îmbie
Farșele și glumele,
“Măscărici” pentru vecie
Ți-o rămâne numele!

N. Casian

1. De ce băiatul din poezie a fost numit “Măscăriciul”?
2. Ce ar trebui să facă el pentru a schimba părerea celor din jur?

Cercetez

zăpăcit – neastâmpărat, încurcat, fâstâcit

pompon – ciucure de lână sau de mătase, moț de panglici folosit ca ornament

Numeralul

Citesc

1. Citește textele și arată ce denumesc cuvintele evidențiate.

– Acum, cât fac la un loc **șase** bucăți și cu **nouă** bucăți?,
întrebă judecătorul?

– **Cincisprezece** bucăți, domnule judecător”.

I. Creangă

Prima grijă a băiatului, când s-a ridicat de la pământ, a fost să caute să-și adune de pe jos foile caietului său... a doua zi, când m-am dus la școală, l-am găsit în ușa clasei a patra.

I. Ghica

Partea de vorbire care exprimă un număr sau ordinea obiectelor prin numărare se numește numeral.

Ascult

2. În care din propozițiile de mai jos numeralul indică numărul obiectelor și în care – ordinea prin numărare?

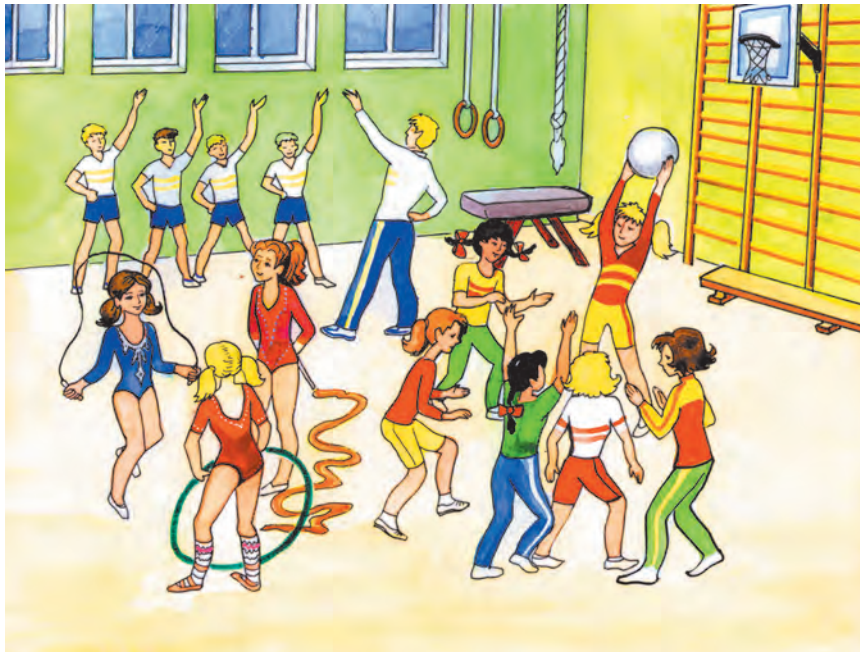
Și-a dorit foarte mult premiul **întâi**. A muncit **trei** luni pentru a obține acest rezultat. A patra zi s-a hotărât să participe la concurs. Cele două surori au ajutat-o.

Numeralul cardinal exprimă un număr sau numărul obiectelor: unu, doi, zece, șaisprezece, sută, mie etc. **Numeralul ordinal** exprimă ordinea obiectelor: primul (prima), al doilea (a doua), al zecelea (a zecea) etc.

Numeralele **unu** și **doi** își modifică forma în funcție de gen. Și numeralul ordinal are forme diferite pentru gen: 1 – primul, prima; 2 – al doilea, a doua; 19 – al nouăsprezecelea, a nouăsprezecea

3. Privește imaginea. Câte obicete de același fel observi?

Comunic

4. Scrie cu litere cifrele de mai jos. Transformă numeralele cardinale în numerale ordinale.

Scriu

Exemplu: 25 – douăzeci și cinci
al douăzeci și cincilea
a douăzeci și una

3, 7, 11, 17, 20, 35

5. Identifică numeralele din textele de mai jos.

Cercetez

Unu, doi, trei, patru, cinci,
Tata cumpără opinci.

Am un copac cu patru crengi:
Prima înverzește,
A doua rodește,
A treia vestejește,
A patra se usucă.

Scrierea corectă a numeralelor

Comunic

1. Privește imaginea și povestește.

Ascult

2. Ascultă fragmentul și găsește numeralele.

Apoi pe la ora zece,
E programat un dovlece.
La ora unsprezece niște căpșuni,
La douăsprezece, pepenii cei buni.

A. Blandiana

3. Să descoperim cuvintele folosite pentru a reda cu ajutorul literelor cifre.

numeral + cuvânt de legătură + numeral

unsprezece = un + spre + zece

douăsprezece = două + spre + zece

numeral + numeral + cuvânt de legătură + numeral

treizeci și șase = trei + zeci + și + șase

Numeralele simple sunt formate dintr-un singur cuvânt. Acestea sunt: de la **unu** la **zece**, **sută**, **mie**, **milion**, **miliardul**.

Numeralele compuse sunt formate din două sau mai multe cuvinte. Ele se scriu:

1) într-un cuvânt – de la **unsprezece** la **nouăsprezece**, **douăzeci**, **treizeci** ... **nouăzeci**.

2) în cuvinte separate – douăzeci și unu, patruzeci și șapte, o sută șaizeci și trei, o mie două sute.

4. Observă care sunt formele corecte.

Numeralcardinal	Numeral ordinal	
	Corect	Greșit
patru	al patrulea	al patrâlea
cinci	al cincilea	al cincelea
opt	al optulea	al optâlea
nouă	al nouălea	al noulea
zece	al zecelea	al zecilea
douăzeci	al douăzecilea	al douăzecelea

Se scrie și se pronunță **întâi** când acest numeral ordinal urmează după substantiv, indiferent de genul acestuia: clasa **întâi**, anul **întâi**.

Se scrie și se pronunță **întâiul**, **întâia** când precede substantivul: **întâia clasă**, **întâiul an**.

5. Completează cu numerale scrise cu litere.

Cercetez

Eu m-am născut în ziua de , anul . Acum am ani, luni și zile. Mama mea are ani, iar tatăl meu are ani. Sora mea are ani. Fratele meu s-a născut în ziua de anul .

Ascult

Razele dimineții

Citesc

Soarele cel frumos s-a ivit de după deal și a trimis în toate părțile razele sale aurii să trezească viețuitoarele de pe pământ.

Prima rază a străbătut depărtările și a căzut drept pe ciocul unei ciocârlii.

Ciocârlia s-a trezit din somn, a zvâcnit din cuibul ei, s-a înălțat sus de tot și a prins a-și zice versul de argint: “O! Ce plăcut este aerul răcoros al dimineții! Ce bine mi-i în largul nemărginit al cerului!”

Ce-a de-a doua rază a căzut asupra unui iepuraș. Iepurașul și-a ciulit urechile și s-a pornit să salte vesel prin pajiștea încărcată de rouă – a fugit să-și caute niște iarbă gustoasă pentru dejun.

Cea de-a treia rază a nimerit în cotețul găinilor. Cocoșul a bătut din aripi și a strigat: “Cu-cu-rigu!” Iar găinile au zburat cotcodăcind de pe prăjini, au ieșit cu toatele în curte și au prins a scurma prin gunoaie și a căuta viermi.

Cea de-a patra rază a pătruns într-un stup. Albina-gospodină s-a strecurat sprintenă din chilioara ei de ceară, s-a oprit pe marginea urdinișului, și-a desfăcut odată aripile și – Zum! Zum! Zum! – a zburat să adune din zor miere din florile cele mirositoare.

Cea de-a cincea rază a intrat în dormitorul copiilor și a căzut pe patul unui băiețaș leneș. Lumina l-a izbit drept în ochi, dar credeți că s-a sculat? S-a întors pe cealaltă coastă și zi-i cu somnul mai departe.

K. Ușinski

1. Ce moment al zilei este prezentat?
2. Ce ocupații au animalele?
3. Cum ar trebui să se comporte copilul? Ce ar trebui să învețe el de la natură?
4. Imaginează-ți că băiatul s-ar fi trezit la atingerea razei. Continuă povestirea.
5. Povestește o întâmplare din lumea animalelor care te-a impresionat și de la care ai avut de învățat.

Cercetez

a zvâcni – a țâșni, a sări pe neașteptate de undeva

chilie – cameră mică de locuit

Cine se scoală de dimineață departe ajunge.

Zăpăcitul

Am un frate ciufulit
 Și grozav de zăpăcit:
 Dimineța când se scoală,
 Pân' se-ncață, pân' se spală
 Pân' se-mbracă, pe-apucate,
 Mai întâi și-ntâi de toate
 Se sucește,
 Se-nvârtește.

Toată casa răscolește
 Și tot cată
 Ba o gheată,
 Ba cămașa aruncată,
 Ba săpunul,
 Ba colțunul,
 Că-și găsește numai unul,
 Ba ștergarul,
 Ba fularul,
 Ba chiar și abecedarul...

Și le cată înciudat,
 Pe sub masă și sub pat,
 Și-n dulap, și sub covoare,
 Și sub perne, și-n sertare:
 – Unde-s oare?
 Unde?
 Unde?
 De-aș ști unde,
 I-aș răspunde,
 Căci de-atâta zăpăceală

El întârzie la școală.
 Dar eu, iată, în fiecare seară,
 Când mă culc și ceasul bate,
 Îmi strâng lucrurile toate
 Și le pun pe-un scăunel
 Lângă mine... nu ca el:
 Unul hăis și altul ceală...
 Mie-mi place rânduiala!

Și în zori, când mă trezesc,
 Nu mi-e greu să le găsesc.

L. Deleanu

1. De ce băiatul a fost poreclit “Zăpăcitul”?
2. Ce are el de învățat de la fratele mai mare?
3. Ordonează cuvintele de mai jos în două coloane, după modelul dat.

Exemplu:

Așa da
astâmpărat

Așa nu
zăpăcit

- împrăștiat, ordonat
  - înciudat, liniștit
  - ciufulit, pieptănat
  - zăpăceală, rânduială
4. Completează cu varianta corectă.
    - Înainte de culcare .
      - a). aîmi arunc lucrurile la întâmplare;
      - b). bîmi așez cu grijă lucrurile în dulap sau pe un scăunel;
    - Cărțile și caietele mele sunt .
      - a). aaruncate pe jos;
      - b). baranjate în dulap sau pe masa de lucru.

Cercetez

Rolul numeralului în propoziție

Ascult

1. Ascultă enunțurile, găsește numeralele. Pune întrebarea și vezi ce rol au în propoziție.

Când **doi** se ceartă, **al treilea** câștigă.
Andrei este **primul** din clasă.
Nu voi uita niciodată **prima** carte citită.
Călătorul străin se așază jos **lângă cei doi**.
I. Creangă

În propoziție numeralul îndeplinește funcțiile:

1) subiect; 2) nume predicativ; 3) parte secundară de propoziție care determină un substantiv; 4) parte secundară de propoziție care determină un verb.

2. Pune în locul întrebărilor numeralele potrivite pentru a îndeplini funcțiile indicate în paranteze.

- **Cine?** au lipsit ieri de la lecții. (subiect)
- Doru îi așteaptă **pe cine?** (parte secundară de propoziție care determină un verb)
- Au dansat **câți?** băieți. (parte de vorbire care determină un substantiv)

Comunic

3. Privește imaginea și povestește.

4. Alcătuește propoziții cu următoarele forme ale numeralului. Respectă cerințele date.

unsprezece – numeral cardinal compus, subiect;

al patrulea – numeral ordinal, formă pentru masculin, parte secundară de propoziție care determină un substantiv

5. Ce funcții sintactice au numerele din ghicitorile de mai jos? Care este răspunsul?

Citesc

Trei surori poți să le zici
Una mare, două mici.
Vin în fiecare an
Și pun lacăt pe ghiozdan.

Am un copac cu douăsprezece ramuri
În fiecare ramură câte patru cuiburi
Și în fiecare cuib câte șapte ouă.

6. Scrie după dictare

Scriu

Două scufii cu urechi
Și târligi două perechi,
Mânecare și pieptare
Mult de lucru nu mai are.
Ghemul când îl ia pisica,
Iar se supără bunica.

Tudor Arghezi

Caracterizarea

Ascult

Compunerea în care sunt prezentate însușirile fizice și sufletești ale unui personaj se numește **caracterizare**.

Prietena mea

Citesc

Ce frumos sună cuvântul prietenie! Dar cât este de greu să pătrunzi în tainele prieteniei adevărate. Nu în zadar proverbul spune: Să nu ai o sută de bani, dar mai bine să ai o sută de prieteni.

Cum începe oare prietenia adevărată? Cum înțelege fiecare din noi prietenia?! Probabil că aceste întrebări nu mi le pun doar eu, ci și multe alte persoane de vârsta mea sau și de alte vârste. Este extraordinar să ai un prieten adevărată. Cu el îți poți împărți toate bucuriile și necazurile vieții.

La început eu nu prea înțelegeam ce înseamnă prietenia. Mă mirau cuvintele mamei care mă dojenea mama spunându-mi: «Nu te certa de la nimicuri, de la jucării și de la alte năzdrăvăni pe cre le faceți împreună. Veți merge la școală împreună, vă veți ajuta și mai departe în viață unul pe altul...»

Atât la grădiniță, cât și la școală am auzit aceleași frumoase și calde cuvinte. Învățătoarea noastră dragă ne-a învățat mereu că trebuie să avem prieteni. Cum s-au început lecțiile cum am simțit necesitatea de a avea o prietenă. Simțeam nevoia să îi împărtășesc cuiva gândurile mele. Alteori aveam nevoie să rezolv unele probleme, trebuia să cer părerea cuiva.

Mi-a atras atenția o fetiță cu o voce blajină. Era foarte cuminte. M-am apropiat de ea și i-am spus că aș dori să fim prietene. Am invitat-o la mine. Încă din ziua aceea am început să ne pregătim lecțiile împreună. Eram peste tot alături de ea

la toate activitățile care se organizau la școală. Și timpul liber îl petreceam tot împreună. Ne ajutam la bine și la rău una pe alta. Prietena mea s-a dovedit a fi o persoană ordonată, punctuală și bună la inimă. Este tot timpul pregătită să îmi vină în ajutor măcar cu o vorbă bună. Iubește munca și adevărul, cinstea și responsabilitatea. Se străduiește să împartă cu mine tot ceea ce are.

1. Caracterizează-l pe cel mai bun prieten după următorul plan:

Cercetez

- Când și unde l-ai cunoscut?
- Ce înfățișare are?
- Ce însușiri sufletești ai desprins din faptele lui?
- De ce îți place prietenia lui?

2. În caracterizarea unui personaj trebuie să respectăm anumite cerințe:

- respectă părțile componente ale compunerii;
- prezintă în totalitate însușirile fizice și sufletești;
- prezintă întâmplări din care să reiasă însușirile sufletești;
- folosește comparații și alte expresii frumoase;
- exprimă-te corectă, clar, variat.

3. Subliniază cuvintele și expresiile care arată înfățișarea reia Ilenei din basmul «Fă-t-Frumos din Lacrimă».

Pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur.

M. Eminescu

Evaluare tematică

Cercetez

1. Cine este autorul?

Și cu jucării frumoase
Ne jucăm tot amândoi,
Pe când mama noastră coase,
Ori citește lângă noi.

- a). N. Casian
- b). E. Farago
- c). G. Topârceanu

.....

Ce-a de-a doua rază a căzut asupra unui iepuraș. Iepurașul și-a ciulit urechile și s-a pornit să salte vesel prin pajiștea încărcată de rouă – a fugit să-și caute niște iarbă gustoasă pentru dejun.

- a). M. Sântimbreanu
- b). E. Gârleanu
- c). K. Ușinski

2. Alege varianta corectă.

- Băiatul din povestirea “O singură condiție” era:
  - a). leneș și nepăsător;
  - b). cu mult bun-simț și cu inițiativă;
  - c). atent la ceea ce se întâmplă în jurul său.
- Băiatul din povestirea “Razele dimineții”:
  - a). s-a trezit devreme pentru a-i ajuta pe părinți;
  - b). a dormit până târziu;
  - c). s-a bucurat de vizita razei de soare.

3. Amintește-ți versurile și completează spațiile libere cu cuvintele potrivite.

Noi suntem doi în casă,
Și nu ne deloc,

Și suntem la masă,
Și în orice loc.

Gluma-i , dacă vrei,
Dar când e la ei.
Dacă veșnic te îmbie
Farsele și ,
“” pentru vecie
Ți-o rămâne numele!

Îmi strâng toate
Și le pun pe-un
Lângă mine... nu ca el:
Unul hăis și ceală...
Mie-mi place !

4. Recunoaște personajele.

Comunic

Bondarul leneș

O furnică mititică
 Cât un grăuncior de mei,
 Duce-n spate-o greutate
 De trei ori cât trupul ei.
 Pe cărare-n jale mare
 Plânge un bondar ceapcân:
 “– Mor de foame
 Și n-am poame
 Și-aș munci
 Dar n-am stăpân!..”

“– Hai și-mi cară din povară
Și sunt gata să-ți plătesc.”
“– Cum n-aș merge! Dar pe lege
Jur că nu pot să muncesc!”

“– Vai de tine! Ce rușine,
Leneșule cerșetor,
Nici de milă, nici de silă
Nu ți-aș da un ajutor!”...

E. Farago

1. De ce plângea bondarul?
2. Cum a dorit să îl ajute furnica pe bondarul cel leneș?
3. De ce nu a acceptat bondarul propunerea furnicii?
4. Ce crezi că s-a întâmplat cu bondarul în continuare?
5. Găsește cuvinte cu sens opus celor de mai jos. Alcătuește cu ele propoziții.

Cercetez

- mititică, a munci, leneș, ajutor, greu

Pe glob există aproape 200 de mii de specii de furnici. Raza de acțiune a furnicilor dintr-un mușuroi este de 1 ha suprafață, de pe care, într-o singură zi de vară, acestea pot căra până la 33 de mii de omizi și larve.

mei – plantă cu flori albe-gălbui, cu semințe mici, oval-rotunde

ceapcân – om rău, șiret

De vei sfat la vreo treabă,
Mergi la leneș și-l întreabă.
El altora le dă povață,
Dar pe sine nu se-nvață.

A. Pann

Evaluare tematică

Ascult

1. Selectează numeralele din poezia:

O alună, două, trei
Veveriță tu nu vrei?
– Ba vreau patru, cinci sau șase,
Că alunele-s gustoase!
Îți dau șapte, opt și nouă
Dac-o să ne spui și nouă
Când o să ajungă-ncoace
Iarna cu zece cojoace.

T. Constantinescu

Mânile bătrânei mele
Împletesc în cinci andrele,
În-ascuns, pentru Ajun,
Darurile de Crăciun.

Tudor Arghezi

Scriu

2. Scrie după dictare.

- Acum ții minte câte bucăți ai avut dumneata?
- Șase bucăți, domnule judecător.
- Dar de mâncat, câte ai mâncat dumneata?
- Cinci bucăți, domnule judecător.
- Și câte bucăți ți-au mai rămas de întrecut?
- Numai o bucată, domnule judecător.

I. Creangă

3. Răspunde la următoarele întrebări.

- ① Ce este numeralul?
- ② Câte tipuri de numeral există?
- ③ Ce este numeralul simplu? Dar cel compus?

4. Cum se pot scrie numerele compuse?
5. Care numerele au forme diferite pentru masculin și pentru feminin?
6. Ce funcții poate să aibă în propoziție numeralul?

4. Scrie numerele cardinale de la 11 pînă la 20 și apoi formează numerele ordinale corespunzătoare.

Scriu

5. Scrie cu litere următoarele numerele.

67, 235, 1924, 455, 354, 1876, 555, 425,

6. Grupează numerele în funcție de ceea ce exprimă ele (numărul sau ordinea prin numărare).

patru, al șaptelea, zece, al douăzecelea, doi, al doilea, al treizeci și treilea, al cincizeci și cincilea, patruzeci și doi, a șaptezecoa, o mie patru sute cincizeci, al o mie cinci sute cincizeci și cincilea

7. Care forme sunt corecte?

- douăsprezece copii doisprezece copii
- douăsprezece ore doisprezece copii
- treizeci și una de băieți treizeci și unu de băieți
- douăzeci și una de fete douăzeci și unu de fete

8. Scrie patru propoziții cu numerele:

Cercetez

Cinci, primul, doisprezece, al treilea.

Caută numerele pentru proverbele:

E mai bine să întrebi de ori decât să greșești dată.

Cine aleargă după iepuri nu prinde nici unul.

Numai cu floare nu se face primăvară

Verbul

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Ascult

2. Ascultă versurile, transcrie-le în caiet și pune întrebări la care să răspundă cuvintele evidențiate.

Ziua **ninge**, noaptea **ninge**, dimineța **ninge** iară
Cu o zale argintie **se îmbracă** mândra țară.

V. Alecsandri

Ba **se rostogolesc** și câinii
De prin curți și **sar** la ei
Pe la garduri **ies** femeii,
Se urnesc mirați bătrânii
Din bordei.

G. Coșbuc

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea sau existența.

- **acțiunea:** a împodobi, a alerga, a înflori ...
- **starea:** a sta, a se opri, a visa ...
- **existența:** a fi, a se afla, a trăi ...

3. Completează propozițiile de mai jos cu verbele potrivite.

Citesc

Grivei . Păsările în seninul cerului. Vântul printre crengile copacilor. Izvorul la vale. Vrăbiile gălăgioase în cireșul din livadă. În fiecare dimineață soarele și trezește întreaga natură. Copiii în parcul de lângă școală.

4. Scrie în prima coloană cuvinte care să denumească autorul acțiunii indicate în a doua coloană.

Scriu

aleargă

cântă

citește

joacă

zboară

5. Grupează verbele de mai jos în serii sinonimice.

Cercetez

A scoate, a înșela, a fugi, a se informa, a se potoli, a se documenta, a se interesa, a aviza, a se astâmpăra, a se calma, a se liniști, a ademeni, a amăgi, a păcăli, a minți, a alerga, a se căra, a evada, a extrage, a smulge, a lua, a desprinde.

6. Găsește verbele cu sens opus:

A fugi, a lipsi, a stinge, a vinde, a primi, a termina, a iubi, a strânge, a apărea, a tăcea.

LIMBA ROMÂNĂ

7. Scrie verbele de la care provin substantivele următoare.

Exemplu: zâmbet – a zâmbi

întindere

legănare

croitor

plecare

fugă

muncă

uitare

încântare

Scriu

8. Scrie îmbinările date renunțând la cratimă.

Exemplu: Mi-au amintit. Îmi aminteau.

n-am văzut, mi-au spus, să-mi spună, să-i ceară sfatul, să-l
întâlnească, m-au anunțat

Ascult

9. Alcătuieste propoziții în care verbele cu funcție de predicat să respecte următoarele cerințe:

- să arate acțiunea unei ființe;
- să arate dorința unei persoane;
- să arate existența unui obiect;
- să arate starea unui lucru;
- să arate posibilitatea de a face o acțiune.

Reține!

Un verb poate avea mai multe înțelesuri. Sensul pe care îl are un verb rezultă din contextul (enunțul) în care el apare.

Fratele mă **trage** din apă. **mă scoate**

Tata i-a **tras** o palmă. **l-a lovit**

El era **tras** la față. **slab**

Moșul **trage cu pușca. împușcă**
I s-a tras de la o lovitură. **a pățit-o**
 Sergiu **trage mâța de coadă. lenevește**
Nu-l trage inima să cânte. **n-are chef**
 Dumnealui **trage la măsea. bea**
 Grivei **nu mai trage** acasă. **nu mai vine**

10. Înlocuiește îmbinările de cuvinte printr-un verb cu același sens.

a lua parte, a sta de veghe, a trage pe sfoară, a o lua la sănătoasa, a da binețe, a o lua din loc

Acțiunile, stările sau existența pot fi exprimate și prin grupuri de cuvinte care au sens unitar și valoarea unui verb:
a băga de seamă – a observa a pune la cale – a plănuși.

11. Scrie versurile și subliniază verbele. Arată ce denumesc (acțiunea, starea, existența).

Cercetez

Peste dealuri zgribulite
 Peste țarini zdrențuite,
 A venit așa, deodată,
 Toamna cea întunecată.
 Și cum vine de la munte,
 Blestemând și lăcrămând
 Toți ciulinii de pe vale
 Se pitesc prin văgăuni...

G. Topârceanu

De-atâtea zile ninge-n univers,
 Atâta alb pe lume se prăvale
 Și parcă timpul s-a oprit din mers,
 Și nu mai bate-n orele astrale.

I. T. Zegrea

Ascult

Citesc

Cine este cel mai puternic pe pământ

Cine caută găsește, cine umblă ajunge. Și adevărul nu-i niciodată prea departe, e totdeauna lângă tine.

Un om căuta odată demult să afle cine sau ce este mai tare pe pământ. A mers din sat în sat, din om în om și nimeni nu știa. Un cerșetor i-a spus: “În lume astăzi banul învârtește totul. Caută un negustor care are aur, argint, bani. S-a pornit. Când a ajuns acolo a aflat că împăratul a dat poruncă să-l ucidă și să-i ia averea. El, de-acum, se gândea că regele este cel mai puternic, dar și pe el l-a cucerit altul și l-a omorât. Când a văzut pe groparul care tocmai îl îngropase pe împărat a crezut că el este cel mai puternic. Însă a văzut apoi un copil obraznic care-l trăgea de barbă, de mustăți și i se suia în cap.

S-a arătat un bărbat înalt. Tatăl copilului i-a ieșit în cale:

– Bine-ai venit, Învățătorule!.. Nu știu ce să mă fac cu băiețelul! Toată nădejdea noastră e la școală. Învăță-l, fă ce știi, să iasă om.

– Am să-l iau chiar acuma la școală, a rostit cel care sosise și care era învățător. Pe el îl iubeau și părinții și copiii. O să învețe scrisul, cititul, socotitul și alte lucruri bune. O să se facă om. Haide, flăcăule!

Copilul l-a urmat cu bucurie, căci vorba lui era nespus de blândă și se vedea că-i înțelept.

Atunci drumețul s-a apropiat de învățător:

– Am colindat până departe, să aflu cine este mai tare pe pământ. Crezusem c-am aflat și iată mă găsesc iar în nedumerire. Tu ce spui, Înțeleptule? Să plec din nou în lume să cercetez?

– De ce să pleci? Caută în jurul tău și spune-mi: dacă nu ar fi oameni, care să are și să semene, ai avea ce mânca?

– Fără-ndoială că nu!

– Dar dacă n-ar fi alții, care să-ți facă haine călduroase și un acoperiș, n-ai îngheța în timpul iernii?

– Desigur, Înțeleptule! – a răspuns omul.

– Și toți aceștia, dacă n-ar avea unelte, ar putea să-ți mai dea cele de trebuință?

– Nu! Nici nu-ncape vorbă.

– Atunci, ai înțeles cine e mai tare pe pământ? Al cui e viitorul?

– Am înțeles, Învățătorule! – s-a luminat călătorul. Este acela ce muncește.

– Da, prietene. Acela ce muncește este stăpânul vieții. Fără de el n-am putea să trăim... Munca lungeste viața. Îl ridică pe om. Mărgăritarul cel mai strălucitor e hărnicia!

după Al. Mitru

1. Pe cine întâlnește în drumul său călătorul?
2. Ce îi spun cei cu care stă de vorbă?
3. Care este răspunsul pe care îl obține în final călătorul?

Cercetez

Ascult

Citesc

Cele mai frumoase mâini

Pe malul unui râu ședeau trei fete.

– Ia uitați-vă ce mâini frumoase am eu, spuse prima.

– Ale mele sunt mai frumoase! – nu tăcu a doua.

– Ba bine că nu! Mâinile mele-s cele mai frumoase! se făli cea de-a treia fată.

Tocmai atunci trecea pe lângă ele o bătrână săracă.

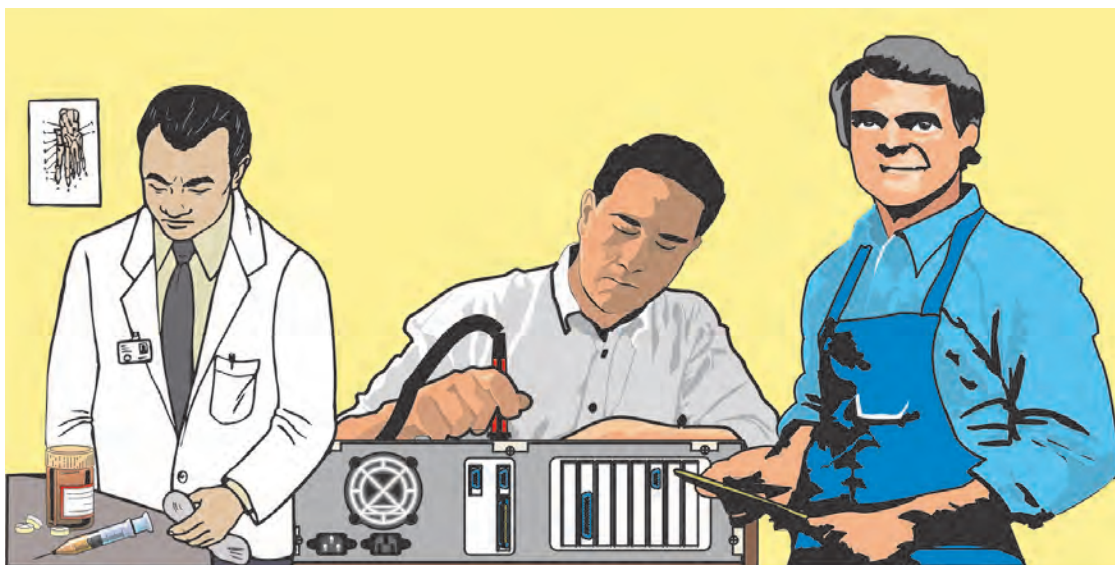
– Ia stai, mătușă! Care dintre noi are cele mai frumoase mâini?

Bătrâna se uită de jur-împrejur. Nu departe spăla o țărancă.

– Iată mâinile cui sunt cele mai frumoase, răspuse bătrâna, arătând la țărancă. Frumoase sunt numai mâinile care muncesc.

(din creația populară)

1. Ce apreciau fetele privind mâinile?
2. De ce bătrâna le-a spus că mâinile care muncesc sunt cele mai frumoase?
3. Care dintre personaje are dreptate? Cea mai de cinste meserie

Trei copii stăteau la sfat.

Citesc

– Uite, tatăl meu are meseria cea mai de cinste, zise unul. E inginer. Asta nu-i simplu. Mii de oameni și de copii se adăpostesc și învață în blocurile construite de el. Închipuiți-vă ce răspundere are...

Tatăl meu este medic, a spus al doilea copil. Ce altă meserie poate să aibă o menire atât de înaltă ca a lui, care se îngrijește de sănătatea omului și îl scapă de la moarte?

Al treilea tăcea.

– De ce nu spui și tu ce meserie are tatăl tău?

– Ce să vă spun? Fără munca tatălui meu, inginerul și medicul n-ar avea cu ce lucra.

– Și cu ce se îndeletnicește tatăl tău? – l-au întrebat ceilalți băieți.

– Tatăl meu face instrumentele pe care le folosesc inginerii și medicii!

Un bătrân, auzindu-i, le-a spus:

– Nu vă certați. Toate meseriile sunt importante. Munca, de orice fel, este o cinste.

după V. Sivetidis

Caracterizarea

Ascult

În caracterizarea unui personaj punctul de plecare îl constituie textul operei literare. De aceea se pot cita cuvintele autorului.

Citesc

Caracterizarea personajului principal din povestirea “Domnul Trandafir”

Domnul Trandafir “era un om bine făcut, puțin chel în vârful capului, cu ochii foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustața tunsă scurt niște dinți lungi cu strungă mare la mijloc.”

Trăsăturile fizice și morale se completează reciproc. Cele morale le accentuează pe cele fizice și invers. Ochii blajini sunt ferestrele sufletului, a cărui trăsătură principală este bunătatea. Zâmbetul învățătorului este expresia căldurii sufletești care îi învăluia pe elevii săi.

Portretul realizat de M. Sadoveanu reprezintă imaginea luminoasă a unui om care și-a dăruit viața copiilor, dând un sens vieții prin modestie și bunătate. El trăiește și va trăi etern prin învățătura pe care a dat-o. Chiar dacă omul este trecător pe pământ, în urma sa trebuie să lase urme. Școlarul de cândva, ajuns scriitor, își amintește cu regret trecerea timpului: “Nici școala unde m-a învățat el nu mai este.” Școala și învățătorul trăiesc în amintirea sa: “Eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara și frig iarna. În locul acela odată a trăit un om”. Un om modest, cinstit și drept ce a păstrat în suflet inocența. Cu dragoste mare a dăruit-o și s-a dăruit. A iubit și a știut să se facă iubit de copiii care, sub aripa sa, au devenit oameni.

Preotesa Alina (elevă)

În unele opere literare personajele sunt ființe necuvântătoare. Caracterizarea unor astfel de personaje respectă aceleași reguli ca și caracterizarea oamenilor.

1. Citește cu atenție textul de mai jos apoi scrie o compunere în care să caracterizezi personajul principal.

Citește

Vulturul

S-a rotit, deodată, din prăpastia întunecoasă, umedă, a munților falnici. Și, doritor de lumină, în această dimineață scaldată de soare, a întins aripile, ca o flamură, deasupra brazilor bătrâni. S-a înălțat mai întâi drept în sus, ca o săgeată; a străbătut apoi văzduhul răcoros și a rămas acolo, s-a legănat în aer, îmbătat de plăcerea de a flutura la înălțime uriașă: a plecat capul și a privit în jos. Și, scuturându-și aripile, făcu un ocol larg, suind și coborând prin aer. Apoi i se păru că ceva flutură mai jos, ceva mic, prea neînsemnat. (...) Se repezi și, în ciocul gata să frângă, prinse o pană căzută chiar din aripa lui.

Zbură cu dânsa, sus, sus, apoi îi dădu drumul și urmări cu ochi strălucitori lunecarea ușoară ca o apă a penei care cândva îl ajutase să se ridice.

E. Gârleanu

Numărul și persoana verbului

Comunic

1. Ce fac personajele din imaginea de mai jos?

Citesc

2. Citește următoarele enunțuri și arată ce denumesc cuvintele evidențiate.

Eu **citesc** cu mare plăcere poezii. Tu nu **citești** nimic? El **citește** numai basme și povești. Noi **citim** cu atenție anunțul. Voi **citiți** foarte expresiv. Ei **nu citesc** ceea ce li se spune.

Verbul își schimbă forma **după număr** (singular și plural) și **persoană** (persoana I, a II-a și a III-a).

Persoana	Numărul	
	singular	plural
I	eu citesc	noi citim
II	tu citești	voi citiți
III	el (ea) citește	ei (ele) citesc

- **Eu, noi** – persoanele care fac acțiunea;
- **Tu, voi** – persoanele cu care se vorbește;
- **El/ea, ei/ele** – persoanele despre care se vorbește.

Verbele la numărul singular arată că acțiunea este făcută de o singură persoană, iar cele la plural – că acțiunea este făcută de mai multe persoane.

Ascult

a asculta

eu ascult	noi ascultăm
tu ascuți	voi ascultați
el, ea ascultă	ei, ele ascultă

a fi

eu sunt	noi suntem
tu ești	voi sunteți
el, ea este	ei, ele sunt

a lua

eu iau	noi luăm
tu iei	voi luați
el, ea ia	ei, ele iau

a vrea

eu vreau	noi vrem
tu vrei	voi vreți
el, ea vrea	ei, ele vor

3. Scrie textul și subliniază verbele. Indică persoana și numărul.

Scriu

Odată Păcală stătea la marginea unei păduri și se gândea ce să facă. Se uită pe drum și vede o trăsură venind spre el. Repede se scoală, ia un trunchi de copac și-l ridică drept în sus.

– Dar ce faci? – întrebă boierul...

– Eu am auzit de unul Păcală, care păcălește oamenii. Mă duc să-l găsesc să mă păcălească.

LIMBA ROMÂNĂ

4. Schimbă verbele evidențiate de la numărul singular la numărul plural și observă dacă se mai produc și alte modificări.

- Ea **a repetat** cântecul de două ori.
- Numai o dată **ai strigat** la el.
- El **mergea** pe-o cărărușă îngustă.
- Eu **voi deveni** actor de circ.

5. Alcătuieste propoziții cu următoarele verbe:

vine, vin; râde, râdem; aleargă, alergați; cer, cerem

Ascult

6. Trece la singular formele verbale de persoana a II-a plural, iar pe cele care sunt la singular trece-le la plural.

De pe undeva, din cer,
Ne-a venit un pui de ger.
L-ați văzut? Știți cum arată?
E o pasăre ciudată!

V. Romanciuc

.....

Dar tu, Pământ, Zăpadă preacurată,
Și Frunză tu, și Rouă de pe ierbi,
Și Floare prea devreme scuturată!..
De cine oare, suflete, să-ntrebi?

I. T. Zegrea

7. Trece verbele de la persoana a III-a singular la plural.

Vecinul meu – pescar vestit,
îmblând cu undița la mare,
cică a prins din întâmplare
Un pește neobișnuit.
“Ia uite, măi, cum strălucește
parcă-i de aur, mititelul!
N-o fi chiar peștișorul cela
de care-n cărți se povestește...”

Dar stai! – și-a zis pescarul – oare
 ce-ar fi să-l pun la încercare?
 – Ascultă-mi, peștișor, porunca:
 Dacă nu vrei să mi te-arunc în
 oală cât ai zice pește,
 fă precum știi și-mi construiește
 pe malul mării un palat...”
 ... Numai o dată a mișcat
 din coadă peștele și-ndată
 s-a înălțat pe mal palatul –
 o vilă gata mobilată
 cu tele-stereo-n culori,
 cum n-a avut nici împăratul...
 – Iar cu pescarul, mă-ntrebați,
 ce-a fost? – Un pic mai așteptați...
 mi-a spus dăunăzi cineva
 că l-a zărit pe undeva
 în care loc nenorocitul
 nu poate îmbla cu pescuitul...

Gr. Bostan

8. Care dintre formele verbale de mai jos sunt la plural?

adun, expun, propun, storci, coci, duci, trece, pregătește,
 servește, citesc, adună

9. Completează tabelul de mai jos cu formele verbelor **a cânta**, **a linia**, **a merge**, **a înțelege**, **a privi**.

Cercetez

Persoana	Numărul	
	singular	plural
I	eu	noi
II	tu	voi
III	el (ea)	ei (ele)

Ce miros au meseriile

Ascult

Citesc

Orice meserie
 Are-un miros, copii!
 A cocă și plăcinte
 Miroase-n brutării.
 În orice tâmplărie,
 În sat sau în oraș,
 A scânduri noi miroase,
 A vrafuri de talaș.
 Un vopsitor miroase
 A lacuri de vopsit.
 Geamgiu-ntotdeauna,
 Va mirosi a chit.
 Șoferul are-n haină
 Mirosul de benzină.
 Un muncitor, mirosul
 De-uleiuri de mașină.
 Miroase cofetarul
 A nuci și scorțișoară,
 Iar un halat de medic
 A doctorie-amară.
 A brazdă aromată,
 A câmp și spic bogat
 Va mirosi țăranul
 Ce merge la arat.
 Va mirosi a pește
 Pescarul cel vânjos,
 Și numai trândăvia
 Nu are vreun miros.

G. Rodari

talaș – așchii subțiri și răsucite care se desprind la prelucrarea lemnului cu rândeaua

chit – pastă care se folosește la fixarea geamurilor

Ascult

Citesc

Ce voi fi?

Într-o zi frumoasă, însorită am hotărât să mergem în excursie la pădure împreună cu doamna învățătoare. Ne-am adunat în fața școlii la ora sabilită și am pornit pe jos până la pădure. Discutând despre ceea ce întâlneam în cale, nici n-am observat când am ajuns.

Ne-am grupat în echipe: unii culegeau plante medicinale, alții observau copacii din pădure sau priveau albinele, ceilalți admirau peștii din iaz sau lanurile de grâne ce se întindeau la marginea pădurii. Apoi ne-am adunat iarăși pentru a discuta cu doamna învățătoare.

– Spuneți-mi, copii, ce v-a plăcut mai mult din ceea ce ați văzut astăzi?

– Este nespus de frumoasă natura din jurul nostru, spune Octavian. Cum aş putea face eu ca să aduc această frumusețe în casa fiecăruia dintre noi?

– Nu-i nici o problemă, Octavian, zice învățătoarea. Sunt oameni cu pregătire specială care se ocupă de amenajarea locuințelor. Ei sunt arhitectorii. Înainte de a construi o casă

avem nevoie de un proiect pe care îl face arhitectorul. Un rol important îl are amenajarea spațiului verde din jurul locuinței și din interiorul ei.

– Cine ne poate da informații despre copacii, arbuștii și florile pe care am dori să-i avem în preajma noastră? – întreabă Artur.

– De la silviculor, răspunde doamna învățătoare. Silviculorul știe rostul fiecărui copac în natură. El ne poate spune unde este mai bine să plantăm, de câtă lumină are nevoie, cum să-l ocrotim de frig.

– Eu aș putea să strâng plante medicinale? – întreabă Silvia.

– Da, bineînțeles. Numai că trebuie să le cunoști.

– Cine ar putea să mă ajute?

– Te-ar putea ajuta un farmacist. Sunt specialiști în acest domeniu care se ocupă cu prepararea medicamentelor pe baza plantelor medicinale. De aici și denumirea de fitofarmacie.

– Pe mine m-ar interesa să aflu câte ceva din viața albinelor, spune Ionuț.

– Lumea albinelor este plină de lucruri interesante. De exemplu, fiecare stup are mirosul lui specific. Albinele au ocrotitorul lor. El se numește apicultor. El știe cum să îngrijească fiecare stup, cum să hrănească albinele și cum să le adăpostească pe timp de iarnă.

– Cel mai ușor este să prinzi pește! – exclamă Viorel. Aici nu trebuie prea multe cunoștințe.

– Eu nu sunt de acord! Pescuitul nu este chiar așa de simplu, îl contrazice Dan. Trebuie să știi ce mănâncă peștii și când să-i pescuiești. Peștii sunt o parte importantă din natură și noi trebuie să-i ocrotim în anumite perioade ale anului, mai ales atunci când depun icrele. A fi pescar este un lucru interesant.

Am continuat discuțiile până după-amiază, când, veseli, ne-am întors acasă.

Acum mă întreb: ce meserie să-mi aleg? Toate sunt frumoase și interesante!

Evaluare tematică

Ascult

1. Cine este autorul?

O furnică mititică
Cât un grăuncior de mei,
Duce-n spate-o greutate
De trei ori cât trupul ei.

- a). G. Rodari
- b). E. Farago
- c). G. Topârceanu

Citește

2. Citește

– Am să-l iau chiar acum la școală, a rostit cel care sosise și care era învățător. Pe el îl iubeau și părinții și copiii. O să învețe scrisul, cititul, socotitul și alte lucruri bune. O să se facă om. Haide, flăcăule!

Copilul l-a urmat cu bucurie, căci vorba lui era nespus de blândă și se vedea că-i înțelept.

- a). Al. Mitru
- b). V. Sivetidis
- c). M. Sântimbreanu

Cercetez

3. Amintește-ți din ce text face parte fragmentul de mai jos și alege varianta corectă de răspuns.

Tocmai atunci trecea pe lângă ele o bătrână săracă.

– Ia stai, mătușă! Care dintre noi are cele mai frumoase mâini?

- a). cel ce muncește
- b). cel ce lenevește
- c). cel ce vorbește frumos

Amintește-ți poezia “Ce miros au meseriile” de G. Rodari și alege varianta liberă din a doua coloană.

Un vopsitor miroase a	nuci și scorțișoară.
Geamgiu va mirosi a	lacuri de vopsit.
Miroase cofetarul a	chit.
Va mirosi țăranul a	câmp și spic bogat.

4. Ce meserii sunt reprezentate în desenele de mai jos?

Comunic

Timpurile verbului

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Citesc

2. Citește enunțurile și arată când se desfășoară acțiunea denumită de verbele evidențiate.

Ieri **am mers** la bunici. Astăzi **merg** împreună cu Andrei la teatru. În vacanță **vom merge** la mare.

Timpul prezent arată că acțiunea verbului se desfășoară în momentul vorbirii.

Timpul trecut arată că acțiunea verbului s-a desfășurat înainte de momentul vorbirii.

Timpul viitor arată că acțiunea verbului se va desfășura după momentul vorbirii.

Ascult

3. Notează cu “azi”, “ieri”, “mâine” timpul când se desfășoară acțiunile verbelor din enunțurile de mai jos.

Exemplu: Norii treceau în goană. **ieri**

Frumoasa iarnă a sosit prea devreme.

Vom ieși să curățăm zăpada de pe străzi.

Copiii se bucură de gheața patinoarului.

În curând va veni primăvara.

Natura revine la viață după iarna grea.

Adormiseră oboseți înainte de sosirea noastră.

4. Aranjează verbele după modelul dat (la toate persoanele, singular și plural).

Cercetez

a participa, a scrie, a dori, a ajunge

trecut

am aranjat

ai aranjat

a aranjat

am aranjat

ați aranjat

au aranjat

prezent

aranjez

aranjezi

aranjează

aranjăm

aranjați

aranjează

viitor

voi aranja

vei aranja

va aranja

vom aranja

veți aranja

vor aranja

Pentru a exprima o acțiune trecută sau o acțiune viitoare, verbul se asociază cu alte cuvinte.

5. Scrie textele și precizează timpul în care se desfășoară acțiunea verbelor.

Scriu

Vom cânta și noi ce-om ști,

Cântece din carte.

Și, de va putea veni

Vântul, și el va doini,

Că e dus departe.

G. Coșbuc

Iarna s-a ivit întâi cu o vijelie înfricoșată. Asta a fost nu demult, într-un amurg. Pe asfințit s-a iscat o sprânceană de nor negru, de sub care privea un ochi fantastic de fioros. Dintr-acolo a venit vântoasa cea prevestitoare, vânturând uriașe valuri de

LIMBA ROMÂNĂ

pulberi albe. S-a izbit în păduri, dezbrăcând brazi și dezbinând stejari. S-a năpustit în târguri și în sate prăvălind împrejmuiți și descoperind case. Vitele mugeau în staule frământându-se. Ascuns într-un colț de zid, sub cerul de zgură, simțeam o frică oarbă, de vietate mică și neputincioasă.

M. Sadoveanu

staul – grajd, adăpost al vitelor

6. Scrie după dictare textul apoi subliniază verbele la prezent.

Scriu

Țara iernii

Iarnă, să te-ntreb ceva:
Unde este țara ta?
E adevărat că-n ea
Sunt toți oamenii de nea?
Că micuții-mititei
De zăpadă sunt și ei?
Că la școala-n care învață
Au în clase bănci de gheață?
Și că florile-n caiet
Toate-s, toate-s de omăt?
Că directorul e bun
Și îl cheamă Moș Crăciun?
Și e vorbă adevărată
Că mâncați numa-nghețată?
Că acolo te poți da
Anu-ntreg cu sania?
Chiar dacă o fi așa,
Nu merg, iarnă-n țara ta.
Ce aș face într-o țară,
Unde nu e primăvară?

V. Romanciuc

7. Trece verbele din propozițiile date la viitor.

- Roata morii se învârtea cu repeziciune.
- Bunicuța pregătește învârtită cu mac.
- Soarele a răsărit devreme.
- Copiii au plecat la școală.
- Cântecele răsunau peste tot.
- Mugurii se desfac în lumina caldă a razelor de soare.

8. Analizează verbele din enunțurile de mai jos.

Cercetez

Exemplu: **pregătesc** – verb, timpul prezent, persoana I, numărul singular.

În fiecare dimineață eu pregătesc dejunul singur. Voi pleca la ziua de naștere a Irinei. I-am pregătit deja cadoul pe care îl dorește ea. Ea se bucură de fiecare dată când ne vede. În fiecare sâmbătă mergem la stadion. Vara mergeam la bunici. Ne vom întâlni cu cei mai buni prieteni ai noștri.

Verbele care arată o acțiune trecută au diferite forme:
eu am citit, eu citeam, eu citii, eu citisem;
voi ați citit, voi citeați, voi citirăți, voi citiserăți.

9. Hai să ne distrăm!

– De ce ai primit notă mică la gramatică? – întrebă mama pe Ionică?

– Doamna învățătoare mi-a cerut să conjug verbul “a merge” și după ce apucaii să spun: “eu merg, tu mergi, el merge”, a intervenit zicându-mi: Mai repede!

– Ei, ce-i dacă a spus asta?

– Eu am continuat: “noi alergăm, voi alergați, ei aleargă”.

Descrierea

Ascult

Descrierea constă în prezentarea particularităților unor obiecte sau a unui peisaj din natură.

Descrierea literară reflectă impresiile și sentimentele celui care privește și descrie.

În opera literară, descrierea poate fi realizată în **versuri sau în proză**.

Citesc

Bradul

Când arde soarele de mai,
Când vântul iernii geme,
Mărețul brad pe vârful de plai
Stă verde-n orice vreme.

Cu rădăcini ca de oțel
A sfredelit în stâncă;
Și an cu an încetinel,
Mai sfredelește încă.

La piept cu viforul turbat,
La vârful cu norul rece,
Sute de ani neîncetat
El tot așa petrece.

B. P. Hasdeu

Cercetez

1. Cum este înfățișat bradul în poezia de mai sus?
2. Găsește cuvintele și expresiile care se referă la:
  - anotimpul în care se face descrierea;
  - modul în care arată bradul;
  - locul în care crește bradul;
  - natura care îl înconjoară.

Ascult

Citesc

Racul, broasca și o știucă

Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.
Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar iau de samă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.
Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea.
Nu știu cine-i vinovat;
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-a tras,
Ci tot pe loc au rămas.

Așa-i și la omenire,
Când în obște nu-i unire:
Nici o treabă nu se face
Cu izbândă și cu pace.

A. Donici

1. Din ce cauză cele trei personaje nu au reușit să ducă la bun sfârșit treaba începută?
2. Cum ar fi trebuit să procedeze racul, broasca și știuca pentru a urni sacul cu grâu?
3. Ce text ai citit care să se potrivească proverbului de mai jos? Pentru a-ți aminti, privește desenul de mai jos.

Cercetez

O nua în mână lesne se-ncovoie
Dar când sunt mai multe se frâng anevoie.

A. Pann

obște – colectivitate, mulțime de oameni (dintr-un sat, dintr-un oraș etc.)

izbândă – victorie, biruință

Boii uniți la pășune
Lupul nu-i poate răpune.

Ascult

Citesc

Făt-Frumos din Lacrimă

În vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor. Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor ura și vrajba de sânge. Numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte. [...]

Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunii. Împăratul surâse, soarele surâse și chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie. Și-i puseră numele: Făt-Frumos din Lacrimă.

Creștea într-o lună cât alții într-un an. Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu. Atunci Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă, să se bată el cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. [...]

[Făt-Frumos a mers până a ajuns la palatul împăratului cu care tatăl său se afla în război.]

– Bine-ai venit, Făt-Frumos! – zise împăratul; am auzit de tine, da' de văzut nu te-am văzut.

– Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

– Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine om lega frăție de cruce.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor și băură și se sfătuiră. Zise împăratul:

– De cine-n lume te temi tu mai mult?

– De nimeni, afară de Dumnezeu. Dar tu?

– Eu iar de nimeni, afară de Dumnezeu și de Mama-pădurilor. O babă urâtă, care umblă prin împărăția mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la-nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ieie birul.

[Făt-Frumos se luptă cu Muma-pădurii, dar nu o ucide. Apoi pornește pe urma ei.]

Făt-Frumos ajunsese lângă o casă frumoasă, în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșii și albe, iar printre ele roiau fluturi ușori, ca niște sclipitoare stele de aur. Lumina și un cântec nesfârșit, încet, dulce, ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa.

Pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. [...]

– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși. [...]

– Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?

– A Mamei-pădurilor, răspuse ea suspinând; mă vei iubi tu acuma, când știi a cui sunt?

[Făt-Frumos se luptă din nou cu Muma-pădurii. După ce o omoară în luptă dreaptă se întoarce la palatul împăratului împreună cu Ileana.]

El o duse la împăratul și i-o arătă, spunându-i că-i mireasa lui. Împăratul zâmbi, îl luă de mână pe Făt-Frumos, ca și când ar fi vrut să-i spuie ceva în taină.

– Plângi împărate? – zise Făt-Frumos. De ce?

– Făt-Frumos, binele ce mi l-ai făcut nu ți-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, și cu toate astea vin să-ți cer și mai mult.

– Ce, împărate?

– Iubesc o fată frumoasă, cu ochii gânditori, dulce ca visele mării – fata Genarului, om mândru și sălbatic ce își petrece viața vânând prin păduri bătrâne. O, cât e de aspru el, cât e de frumoasă fata lui! Orice încercare de a o răpi a fost deșartă. Încearcă tu!

Ar fi stat Făt-Frumos locului, dar scumpă-i era frăția de cruce, ca oricărui voinic.

Atunci mireasa lui, Ileana, îi zise:

– Nu uita, Făt-Frumos, că pe cât vei fi tu departe, eu oi tot plânge.

[Făt-Frumos pleacă în căutarea fetei Genarului. Ajunge la palatul acestuia și o întâlnește pe fata lui.]

Făt-Frumos luă fata în brațe. Zburau amândoi prin pustiu lungului mării ca două abia văzute închegări ale văzduhului. Dar Genarul avea un cal năzdrăvan cu două inimi care necheză cu vocea lui de bronz.

– Ce e? – îl întreabă Genarul pe calul năzdrăvan.

– Făt-Frumos ți-a furat fata.

Genarul încălecă și zbură ca spaima cea bătrână în urma fugiților. În curând îi și ajunse.

– Făt-Frumos, zise Genarul, mult ești frumos și îmi este milă de tine. De astă dată nu-ți fac nimica, dar de altă dată... ține minte! Și luându-și fata alături cu el, pieri în vânt, ca și când nu mai fusese.

[Fata Genarului îi spune lui Făt-Frumos că, pentru a reuși să fugă, are nevoie de un cal fermecat.]

El încălecă pe un cal și dispăru în pustiuri. În arșița cea dogoritoare a zilei, văzu aproape de pădure un țânțar zvârcolindu-se în nisipul cel fierbinte.

– Făt-Frumos, zise țânțarul, ia-mă de mă du până în pădure, că ți-oi prinde și eu bine.

Făt-Frumos îl duse până în pădurea prin care era să treacă. Ieșind din pădure, trecu iar prin pustiu de-a lungul mării și văzu un rac atât de ars de soare, încât nu mai avea nici putere să se mai întoarcă-napoi...

– Făt-Frumos, zise el, aruncă-mă-n mare, că ți-oi prinde și eu bine.

[Făt-Frumos ajunge la un bordei în care locuia o bătrână ce avea cai fermecați. Dacă reușea să-i pască trei nopți la rând, atunci el putea să își aleagă unul dintre ei. Cu ajutorul țânțarului, al racului și al fetei bătrânei, Făt-Frumos reușește să obțină ceea ce dorea și să scape nevătămat din ghearele bătrânei vrăjitoare. Se întoarce la castelul Genarului.]

Pierdut în păduri, Genarul aude calul nechezând.

– Ce e? – îl întrebă.

– Făt-Frumos îți fură fata, răspuse calul.

– Putea-l-om ajunge? întrebă Genarul mirat, pentru că știa că-l omorâse pe Făt-Frumos.

– Nu, zău, răspuse calul, pentru c-a încălecat pe un frate al meu, care are șapte inimi, pe când eu nu am decât două.

Când îl văzu pe Făt-Frumos, zise calului său:

– Spune frățâne-tău să-și arunce stăpânul în nori și să vină la mine, că l-oi hrăni cu miez de nucă și l-oi adăpa cu lapte dulce.

Calul Genarului îi necheză frățâne-său ceea ce-i spusese, iar frate-său i-o spuse lui Făt-Frumos.

– Zi frățâne-tău, zise Făt-Frumos calului său, să-și arunce stăpânul-n nori, și l-oi hrăni cu jărat și l-oi adăpa cu pară de foc.

Calul lui Făt-Frumos o necheză asta frățâne-său, și acesta azvârli pe Genarul până în nori.

[Făt-Frumos se întoarce la palatul fratelui său de cruce, împreună cu fata Genarului unde era așteptat cu nerăbdare.]

A treia zi se cunună împăratul cu fata Genarului. A patra zi era să fie nunta lui Făt-Frumos.

Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, mironosițele viorele și florile toate s-adunară, vorbind fiecare în mirosul ei și ținură sfat lung cum să fie luminile hainei de mireasă; apoi încredințară taina lor unui curtenitor fluture albastru stropit cu aur. Acesta se duse și flutură în cercuri multe asupra feței miresei când ea dormea și-o făcu să vadă în vis cum trebuie să fie îmbrăcată.

Mirele-și puse cămașă de tort de raze de lună, brâu de mărgăritare, manta albă ca ninsoarea.

Și se făcu nuntă mândră și frumoasă, cum n-a fost alta pe fața pământului.

M. Eminescu (fragmente)

Funcția verbului în propoziție

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Citesc

2. Citește enunțurile și arată ce funcție au în propoziție verbele evidențiate.

ce făceam? ↓

Eu **ascultam** murmurul izvorului.

ce am făcut? ↓

Eu l-**am vizitat** și pe bunicul.

ce vom face? ↓

Noi **vom veni** astăzi la școală.

ce faceți? ↓

Voi **vă întoarceți** acasă mai devreme.

Verbele care exprimă acțiuni săvârșite de diferite persoane au funcția de **predicate** în propoziție.

3. Alcătuieste propoziții în care verbele de mai jos să respecte condițiile date.

Ascult

- **a stăpâni:** persoana a II-a, numărul plural, timpul trecut, funcția de predicat
- **a încerca:** persoana I, numărul singular, timpul prezent, funcția de predicat
- **a rămâne:** persoana a III-a, numărul singular, timpul viitor, funcția de predicat

4. Completează cu predicatelor corespunzătoare.

Cercetez

ce au făcut?
Marius și Ovidiu la săniuș pe deal.

ce vor face?
Mâine cu prietenii lor cei mai buni.

ce fac?
Astăzi cartea pe care au împrumutat-o.

ce facem?
Noi la toate întrecerile sportive.

5. Citește textele. Identifică predicatelor și analizează-le după modelul dat.

Citește

Exemplu: au adunat – verb, timpul trecut, persoana a III-a, numărul plural, funcția de predicat

Lizuca și Patrocle sunt în pădure. Ei stau lângă răchită. Cioplesc o toacă din lemn de tei. O anină în vârful unui copac. Vântul va bate, iar toaca va suna.

după M. Sadoveanu

Și cum de la miazănoapte
Vine vântul fără milă,
De pe vârful șurii noastre
Smulge-n zbor câte-o șindrilă.

O. Goga

Funcția verbului “a fi” în propoziție

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Citește

2. Citește enunțurile de mai jos și arată ce denumesc verbele evidențiate.

Eu **sunt** în clasă. Tu **ai fost** astăzi la film. **În vacanță** el **a fost** la munte. Voi **sunteți** aici pentru că v-au invitat. Întotdeauna **suntem** ascultători. Florile **sunt** parfumate. Ea **este** medic.

În limba română verbul **a fi** are mai multe valori:

- 1) **valoare predicativă** – îndeplinește funcția de predicat în propoziție
- 2) **valoare nepredicativă** – nu poate îndeplini singur funcția de predicat în propoziție

Când are valoare predicativă, verbul **a fi** poate fi înlocuit cu verbele **a exista**, **a se afla**, **a se găsi**.

3. Citește propozițiile de mai jos și înlocuiește verbul **a fi** cu unul din verbele **a exista**, **a se afla**, **a se găsi**. Ce observi?

Citește

Exemplu: El **este** acasă. El **se află** acasă.

Dan **este** inginer. (nu poate fi înlocuit)

- Cartea este în bibliotecă. Cartea este interesantă
- Merele sunt pe masă. Merele sunt gustoase.
- Noi am fost la școală. Noi am fost cuminți.
- Tu ești în grădină. Tu ești elev.
- Voi sunteți pe stadion. Voi sunteți campioni.

Nu în toate propozițiile verbul **a fi** poate fi înlocuit cu un verb care să arate existența (**a exista**, **a se afla**, **a se găsi**). În aceste situații el nu este verb predicativ și nu poate forma singur predicatul.

4. Scrie următoarele propoziții și indică în care dintre ele verbul **a fi** formează singur predicatul.

Scriu

Soarele este strălucitor. Liliana este acasă. Cerul este senin. Nicoleta a fost la circ. Spectacolul a fost foarte frumos. Noi suntem grăbiți.

5. Completează spațiile libere astfel încât verbul **a fi** să îndeplinească cerințele indicate.

Ascult

cum sunt?
Copacii sunt . (**a fi** – nepredicativ)

unde sunt?
Radu și Gicu sunt . (**a fi** – predicativ)

ce sunt?
Eu sunt . (**a fi** – nepredicativ)

Pronunțarea și scrierea corectă a verbelor

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Citesc

2. Citește enunțurile și comentează modul în care se scriu verbele evidențiate.

E ușor a hotărî ziua plecării. Noi suntem hotărâți să participăm. Vânzătorul împachetează cumpărăturile. Pomii au înflorit în livezi. Când se înnoptează, liniștea se lasă peste sat. Elevii sunt reexaminați de învățător.

Litera **â** se scrie numai în interiorul cuvintelor (inclusiv a verbelor), niciodată la sfârșitul sau la începutul lor. **a coborî, a întreba, cântând**

Unele verbe care s-au format cu ajutorul prefixelor conțin grupuri de consoane sau de vocale. **a înnegri (în+negru), a înnoda (în+nod) a reeduca (re+a educa), a reevalua (re+a evalua)**

3. Subliniază formele verbului **a fi**. Analizează modul în care se scriu.

Eu nu voi fi astăzi acasă. Este bine să fii disciplinat. Ar fi dorit să plece la mare.

4. Alcătuieste propoziții cu toate formele verbului **a crea**. Fii atent la ortografierea lor.

eu creez	noi creăm
tu crezi	voi creați
el, ea creează	ei, ele creează

5. Alege varianta corectă.

Ascult

Eu **iaueau** o înghețată. De ce nu **ieiei** florile? În fiecare vacanță **luăm**loam trenul spre munți. Angela **iaea** o geantă mare. **Luați****Loați** cu voi și o sticlă cu apă! Băieții **iaueau** mingea.

6. Scrie enunțurile și comentează ortografia cuvintelor evidențiate.

Scriu

- Sabina, **ai** o cartelă în plus? Am venit pentru **a-i** povesti Sabinei întâmplarea.
- Mioara **ia** parte la festival. Mioara **i-a** dat bomboane Doinei.
- Eu o **iau** și pe Mărioara cu mine. **I-au** explicat lecția, dar n-a înțeles.
- **Ei** sunt prietenii mei. **Iei** toate lucrurile cu tine.

7. Scrie textele și comentează ortografierea verbelor.

Cercetez

Jelui-m-aș și n-am cui,
Jelui-m-aș codrului...

Face-m-aș în viața ta
O fință cum ai vrea...

(din creația populară)

Descrierea științifică

Ascult

Descrierea științifică urmărește prezentarea unor informații precise referitoare la un obiect, la un peisaj din natură etc.

Descrierea științifică se realizează numai în **proză**. Se utilizează termeni științifici, date exacte, tabele, diferite formule.

Citesc

Pădurea

Pădurea este cel mai bun depoluant al planetei Pământ. Frunzele verzi ale copacilor absorb din aer toate substanțele care dăunează sănătății omului. În schimb, ele eliberează oxigenul fără de care nu ar exista viața.

Pădurile de pe suprafața planetei noastre produc în fiecare an cincisprezece miliarde tone de oxigen (ceea ce reprezintă aproximativ treizeci de procente din oxigenul necesar omenirii) și “consumă” douăzeci de miliarde tone de bioxid de carbon. Dacă această substanță ar depăși o anumită limită, oamenii nu ar mai putea respira.

Pe o stradă cu arbori pe margini este de trei ori mai puțin praf decât pe o stradă fără arbori. De aceea se recomandă plantarea și îngrijirea copacilor, indiferent dacă ei sunt roditori sau ornamentali.

Vegetația forestieră reduce în orașe viteza vântului cu treizeci-patruzeci procente, coboară temperatura aerului din timpul verii și mărește umiditatea atmosferică cu aproximativ douăsprezece-cincisprezece procente. Aceste elemente contribuie la îmbunătățirea condițiilor necesare vieții omului.

Ascult

Puiul

Citesc

Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală – venea de departe, tocmai din Africa – s-a lăsat din zbor într-un lan verde de grâu, la marginea unui lăstar. După ce s-a odihnit vreo câteva zile, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân și a făcut un cuib pe un mușuroi de pământ, mai sus, ca să nu i-l înece ploile; pe urmă, șapte zile de-a rândul a ouat câte un ou, în total șapte ouă mici ca niște cofeturi și a început să le clocească. [...] După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrabie, îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătase, și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică, ori câte o lăcustă, le-o firimițea în bucățele mici, și ei cu cioculețele lor, o mâncau numaidecât. Și erau frumoși, cumiști și ascultători [...].

Odată, prin iunie, când au venit țăranii să secere grâul, ăl mai mare dintre pui n-a alergat repede la chemarea mă-sii, și cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă. Ce frică a pățit când s-a simțit strâns în palma flăcăului! Îi bătea inima ca ceasornicul meu din buzunar; dar a avut noroc de un țăran bătrân, care s-a rugat pentru el:

– Lasă-l jos, măi Marine, că e păcat de el, moare. Nu-l vezi că de-abia e cât luleaua?!

Când s-a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliță să-i spuie ce-a pățit. Ea l-a luat, l-a mângâiat și i-a spus:

– Vezi ce va să zică să nu mă ascuți? Când te-i face mare, o să faci cum vei vrea tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși niciodată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău.

Și așa trăiau liniștiți și fericiți. [...] Încet puful de pe ei s-a schimbat în fulgi și în pene și, cu ajutorul mamei lor, au început să zboare. Lecțiile de zbor se făceau dimineața și seara, căci ziua era primejdios.

Mama lor îi așeza la rând și îi întreba: “Gata?” “Da”, răspundeau ei. “Una, două, trei!” Și când zicea “trei”, frrr! zburau cu toții de la marginea lăstarului tocmai colo lângă cantonul de pe șosea și tot așa îndărăt. Și mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuiau s-o facă în curând, când o trece vara.

Într-o după-amiază pe la sfârșitul lui august, pe când puii se jucau frumos în miriște împrejurul prepeliței, aud o căruță venind și oprindu-se în drumeagul de pe marginea lăstarului. Au ridicat toți în sus capetele cu ochisorii ca niște mărgelile negre și ascultau.

“Nero! înapoi!” s-a auzit un glas strigând. Puii nu au priceput; dar mama lor, care înțelesese că e un vânător, a rămas încremenită. Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo

venea vânătorul. După o clipă de socoteală, le-a poruncit să se pitulească jos, lipiți cu pământul și cu nici un preț să nu se miște.

– Eu o să zbor; voi să rămâneți nemișcați; care zboară, e pierdut. Ați înțeles?

Puii au clipit din ochi c-au înțeles și au rămas așteptând în tăcere. Se auzea fâșâitul unui câine care alerga prin miriște și din când în când glasul omului:

– Unde fugi? Înapoi, Nero!

Fâșâitul se apropie – uite câinele: a rămas împietrit cu o labă în sus, cu ochii țintă înspre ei.

– Nu vă mișcați, le șoptește prepelița și se strecoară binișor mai departe. Câinele pășește încet după ea. Se apropie grăbit și vânătorul.

Uite-l: piciorul lui e acum așa de aproape de ei, încât văd cum i se urcă o furnică pe carâmbul cizmei. Vai! Cum le bate inima!

După câteva clipe prepelița zboară ras cu pământul, la doi pași de la botul câinelui, care o urmărește; vânătorul se depărtează strigând: “Înapoi!”. Prepelița zboară repede spre lăstar.

În vremea asta puiul ăl mai mare, în loc să stea nemișcat ca frații lui, după cum le poruncise mă-sa, zboară; vânătorul îi aude pârâitul zborului, se întoarce și trage. Era cam departe. O singură alică l-a ajuns la aripă. N-a picat, a putut zbura până în lăstar; dar acolo puiul a căzut cu o aripă moartă.

Ceilalți pui nu s-au mișcat din locul unde-i lăsase prepelița. Ascultau în tăcere. Din când în când se auzeau pocnete de pușcă și glasul vânătorului. Încet pocnetele și strigătele s-au stins, și în tăcerea serii nu se mai auzea decât cântecul greierilor. Când s-a înnoptat au auzit deslușit glasul mamei lor chemându-i din capul miriștii: “Pitpalac! pitpalac!”. Repede au zburat înspre ea și au găsit-o. Ea i-a numărat: lipsea unul.

– Unde e nenea?

– Nu știm, a zburat.

Atunci prepelița disperată a început să-l strige tare, mai tare, ascultând din toate părțile. Din lăstar i-a răspuns un glas stins: “Piu! piu!”... Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă, a înțeles că era pierdut; dar și-a ascuns durerea, ca să nu-l deznădăjduiască pe el... D-atunci au început zile triste pentru bietul pui; se uita cu ochii plânși cum frații lui se învățau la zbor dimineața și seara; iar noaptea, când ăilalți adormeau sub aripa mamei, el o întreba cu spaimă:

– Mamă, nu e așa că o să mă fac bine? Nu e așa c-o să merg și eu să-mi arăți cetăți mari și râuri, și marea?

– Da, mamă, răspundea prepelița, silindu-se să nu plângă.
[...]

I. Al. Brătescu-Voinești (fragmente) Primăvara

Primăvară

Ascult

Scrisoare către

Citese

Primăvară, ce-i cu tine?
Ne-ai uitat? Nu ne mai știi?
Ne e dor de câmpul verde
Zugrăvit cu pădăii!

Și ni-i dor de rândunele,
Și de berze, și de cuci,
Și de steagu-nalt al vieții
Ridicat pe plop, pe nuci.

Prea ne-ncerci și tu răbdarea
Te rugăm să te întorci
Și din caierul luminii
Bucurii din nou să torci.

Uite, martie e gata,
Dar e frig și bate vântul.
Nu mai merge! Vin și-mbracă,
În mătasea ta, pământul.

Adă, când te-ntorci, cu tine
Tot ce știi tu că ne place:
Fluturi, ghiocei, brândușe,
Zarzări plini și bună pace!

Și mai adă cărți și basme
Și cu poze te rugăm,
Că noi toți din școala noastră
La citit ne descurcăm!

V. G. Popa

1. Ce semne vestesc sosirea primăverii?
2. Cum așteaptă copiii sosirea primăverii?
3. Explică versurile de mai jos.

Și din caierul luminii
Bucurii din nou să torci.

Nu mai merge! Vin și-mbracă,
În mătasea ta, pământul.

4. Scrie o scrisoare pe care să o adresezi Primăverii.

caier – mănunchi de fibre de lână, de in etc., care se leagă pe furcă pentru a fi tors manual

Cercetez

Scriu

Luna lui Martie

Ascult

Era pe timpuri un om sărac, lipit pământului. Dar era pe când oamenii nici nu auziseră de chibrituri și păstrau jăratic în cenușă. Nu știu cum se făcuse, că i se stinse omului nostru jăraticul și intră în nevoie. Ce să facă el? S-a dus la frate-său, care era mai bogat, să-i ceară câțiva tăciuni. Acela însă l-a alungat.

Citesc

Săracul trăia la marginea unei păduri. Și iată că zărește deodată un focșor printre copaci. Zice: “Ia să mă duc într-acolo”. Și ce vede? În jurul focului ședeau doisprezece inși zdraveni și frumoși, unii mai tineri, alții mai niși la plete. Acelea erau toate lunile anului. Se uitară toți la omul sărman, până ce unul zise:

- Cine ești, omule și ce vânt te-a adus pe aici?
- Iaca veneam din sat, de la frate-meu, c-am fost la el după foc. Mi s-a stins jarul în sobă și-mi îngheață copilașii de frig... Nu mi-ți face un bine să...

– Ți-om face, dar spune-ne, care lună e mai bună?

– Păi... Martie-i mai bună, să nu vă fie cu supărare, că vine primăvara, dau în muguri copacii, totul învie, iese lumea la arat. Și dacă semeni la vreme, ai și pâinică, ai și tot.

– Scoală, Martie, și dă-i omului niște jărat.ic.

Se scoală un tânăr înalt și frumos și-i toarnă un pumn de jărat.ic în poala sumanului și-i zice:

– Cu unul să aprinzi focul în sobă, dar pe ceilalți să-i împrăștii prin ogradă, prin casă, prin grajd.

A mulțumit omul și s-a dus. Acasă face cum i-a spus Martie și ce să vezi? Minune nu altceva! A aruncat un tăciune în pod – s-a umplut podul cu grâu. A aruncat în grajd – s-a umplut grajdul cu vite. A aruncat unul pe masă – s-a făcut o grămadă de bani.

Când a văzut fratele cel bogat așa minune, zice:

– De unde, măi! De unde ai căpătat atâta bogăție?!

Omul ia și-i povestește de-amănuntul totul. Atât i-a trebuit bogatului – fuga la pădure! Vede focul, vede cei doisprezece inși. Se apropie.

– Bună seara!

– Bună seara! Ce nevoie te-a scos din casă pe o vreme ca asta?

– Da iaca... Am nevoie de niște cărbunași, că s-a stins focul în vatră...

– Hai ține poala, să-ți dăm tăciuni. Să-i împrăștii prin toate colțurile ogrăzii, prin casă, prin pod...

I-a dat Martie jărat.ic și pleacă bogatul bucuros acasă, împrăștie tăciunii peste tot și, când s-a aprins toată casa, grajdurile, copacii, n-a putut scoate nimic din gura focului.

De atunci se zice că luna lui Martie este luna celor iubitori de muncă, cinstiți și harnici...

(din creația populară)

Evaluare tematică

Cercetez

1. Răspunde la următoarele întrebări.

- ①. Ce este verbul?
- ②. În funcție de ce își schimbă verbul forma?
- ③. Câte persoane are verbul?
- ④. Ce arată numărul singular la verbe? Dar numărul plural?
- ⑤. Ce arată timpurile verbului?
- ⑥. Ce funcție are verbul în propoziție?
- ⑦. Ce valori poate să aibă verbul **a fi**?

Scriu

2. Scrie textul și analizează verbele după modelul dat.

Exemplu: aprinde – persoana a III-a, numărul singular, timpul prezent, funcția de predicat

Și-n cuprinsul larg, uriașul policandru al cerului își aprinde, una câte una, luminile, ca într-o nemăsurată sală de dans. Viețuitoarele pustietății sunt îmbătate de farmecul acesta: păsările zbor ca ziua; lupul poposește în hățișuri și privește nemișcat; vulpea stă lângă vizuină și nu se-ndură să meargă la vânat; veverița pleacă creangă lângă creangă și hoinărește pădurea-ntreagă. Iar iepurele a zbughit-o la jucat. Încet a ieșit tiptil-tiptil și, când a ajuns la margine și a văzut întinderea lucie de zăpadă, a-nceput să sară de bucurie:

“Poate mai întâlnesc un prieten”, își zise iepurașul.

Și gândul îi răspunse:

“Poate mai întâlnești un prieten...”

Și iar țupai-țupai, iepurele sare vesel.

E. Gârleanu

3. Alege forma corectă a cuvintelor din propozițiile:

Ascult

Nu e ușor să **fifi** mereu primul. A **fifi** învingător înseamnă multă muncă și sacrificii. Astăzi nu mai **ieiiai** cu tine umbrela? Tu **aia-i** mult timp pentru aia-i povesti totul Mariei. Este foarte important să **scriscrii** corect.

4. Redă conținutul expresiilor printr-un singur verb.

Cercetez

Exemplu: a-i părea rău – a regreta

a da cu măciuca-n baltă

a da de veste

a face pe deșteptul

a ține minte

a avea de gând

a lua la rost

a bate la cap

5. Scrie proverbele punând verbele la forma necesară.

- Unde a da și unde a crăpa.
- Toamna a se număra bobocii.
- Cum a-și așterne, așa vei a dormi.
- Sub pădure a vedea, dar sub nas nu vede.
- A călca cu stângul, când s-a sculat.
- Nu-l lași să moară, dar el nu te lasă a trăi.
- La pomul lăudat nu a se duce cu sacul mare.

6. Expresiile de mai jos sunt greșite. Corectează și explică scrierea corectă.

Exemplu: sămi aducă – să-mi aducă (trei cuvinte)

sămi aducă; nul aștepta; săl ascultți, săți dăruiască; povestindule; văzândo, ducemaș

Părțile principale de propoziție

Comunic

1. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

Citesc

2. Citește și indică funcția pe care o au în propoziție cuvintele evidențiate.

↓ cine povestește?

Andrei ne povestește întâmplări interesante.

↓ ce facem noi?

Noi îl **ascultăm** cu atenție.

Părțile de vorbire au anumite funcții sintactice în propoziție, devenind **părți de propoziție**.

Predicatul și subiectul sunt **părțile principale de propoziție**. Ele nu determină alte cuvinte.

Cuprins

Ce e bine și ce-i rău?	4
Numeralul	10
Scrierea corectăa numeralelor	12
Rolul numeralului în propoziție	18
Caracterizarea	20
Meserii	24
Evaluare tematică.....	26
Verbul	28
Caracterizarea.....	36
Numărul și persoana verbului.....	38
Timpurile verbului	48
Descrierea.....	52
Literatura pentru copii	54
Funcția verbului în propoziție.....	62
Funcția verbului “a fi” în propoziție	64
Pronunțarea și scrierea corectă a verbelor	66
Descrierea științifică	68
Primăvară.....	74
Evaluare tematică.....	78
Părțile principale de propoziție	80
Predicatul verbal.....	82
Transformarea textului dialogat în text narativ.....	84
Evaluare tematică.....	92

Predicatul nominal.....	94
Evaluare tematică.....	96
Subiectul.....	98
Rezumatul	100
Descoperiri ale științei și tehnicii	102
Evaluare tematică.....	112
Subiectul multiplu	114
Acordul subiectului cu predicatul	116
Evaluare tematică.....	118
Cum putem fi de folos celor mari în vacanță	120
Vara.....	122
Părțile secundare de propoziție.....	128
Atributul.....	130
Evaluare tematică.....	138
Evaluare finală.....	140
Complementul	146
Evaluare tematică.....	150
Evaluare finală.....	152